

ter sit præg på indholdet. Skal det således tages som udtryk for den unge Lloyd Georges brændende ambitioner og énojede karrierejag, at så mange breve handler om de fremragende taler, hvormed han knuste sine modstandere og det bifald, han høstede herfor hos sine meningsfæller – eller er der her tale om at skrive noget til hustruen, som han mener vil glæde hende at høre og som måske kan retfærdiggøre, at familielivet forsømmes på det politiske livs alter? Det er i hvert fald sandsynligt, at det har været for hustruens skyld, at Lloyd George i så mange breve beskæftiger sig med walisiske forhold.

Udgiveren betegner disse breve til familien som "essentially political rather than personal" (s. 9). Dette er rigtigt for så vidt som mange af dem handler om politik og viser noget om Lloyd Georges metoder i det politiske spil. Det kan derimod ikke siges, at de bidrager så forfærdeligt meget – og slet intet afgørende nyt – til forståelsen af periodens vigtigste politiske begivenheder. De skal læses som fascinerende menneskelige dokumenter; som vidnesbyrd om Lloyd Georges tidlige bestræbelser for at beherske det politiske håndværk i alle detaljer og hans bevidsthed om at være noget usædvanligt: "Everybody very civil to me as they would be to a dangerous wild animal whom they fear and perhaps just a little admire for its suppleness and strength" skrev han efter et besøg på Balmoral i 1911 (s. 159). Vilddyret blev dog i sidste ende tæmmet af de konservative. Regeringssamarbejdet fra 1916 sled politisk mest på Lloyd George, og i 1922, da de konservative besluttede at afbryde samarbejdet, stod han i en politisk isolation, han aldrig senere slap ud af. Den udbrændthed, som lyser ud af brevene fra dette tidspunkt, står i stærk kontrast til førkrigstidens energiske optimisme:

"I lunched with Bonar today", skrev han nogle uger før de konservative dannede regering under Bonar Law, "He cheered me up as usual by telling me I looked very much older than he did and as to the political situation it was so bad as to be quite irretrievable. I don't like the outlook and I am not clear what to do I am worried and unhappy" (s. 196). Han genvandt sin optimisme og sin iderigdom, men aldrig den politiske magt.

Jørgen Sevaldsen

Ian H. Nish: Alliance in Decline. A Study in Anglo-Japanese Relations 1908–1923. University of London, Historical Studies XXXIII. London, The Athlone Press, 1972. xii + 424 s., 3 kort. £ 7.50.

Bogen kan betragtes som en direkte fortsættelse af forfatterens tidligere studie over den engelsk-japanske traktat fra 1902 (anmeldt i HT 12 III, s. 346 f), og den følger i sin disposition og metode nøje linierne fra den første bog. Til sammen danner de to bøger en studie over denne alliances opståen, udvikling og afslutning.

Forfatteren påpeger, at udenrigspolitikens vilkår gradvis ændrede sig bl. a. som følge af, at kommunikationerne blev hurtigere, og at de to lande – især Japan – blev mere afhængige af den offentlige mening og af pressen. Forfatteren gør dog ikke i fremstillingen megen brug af dette synspunkt, og hans kildemateriale er næsten udelukkende de diplomatiske korrespondancer og andre officielle akter.

Vigtigere at holde sig for øje er det, at de politiske vilkår for alliancen æn-

dredes grundlæggende. Da alliancen blev dannet, var den overvejende et anliggende alene mellem de to parter, og den vedkom kun i ringe grad deres forhold til andre lande. To afgørende forhold kom imidlertid til at præge alliancens senere år. Det første var, at England kun ved fortsatte indrømmelser var i stand til at influere på Japans adfærd. Det andet, at hensynet til andre lande kom til at spille en voksende rolle for begge alliancepartnere. Her var navnlig USA's holdning af stor betydning, men for Englands vedkommende spillede hensynet til dominions efterhånden en ikke ringe rolle.

Forfatteren viser, at disse forhold virkede ind under forhandlingerne om fornyelsen af alliancen i 1911. De blev imidlertid kraftigt accentueret af den første verdenskrig. For England var det ganske klart, at det ikke alene kunne klare de tyske styrker i Kina og i Stillehavet, og en japansk støtte var derfor nødvendig. På den anden side var det også ønskeligt, at der blev lagt begrænsninger på den japanske støtte, navnlig af hensyn til engelske interesser i Kina. Japan var villig til at yde støtte, men ikke til at underkaste sig de af England foreslåede begrænsninger. Dette var den første større krise i forholdet mellem de to allierede, og den analyseres på forbilledlig måde i bogen. Forfatteren behandler også en række andre konflikter mellem de to lande under krigen, og han har utvivlsomt ret i at forklare den engelske politik ved, at England var ude af stand til at modstå japanske ambitioner vedrørende Kina og de tyske Stillehavsoer, hvorfor den bedste kurs for England var at anerkende de japanske krav under forudsætning af, at de ikke greb ind i væsentligere engelske interesser i Kina eller Indien (s. 208).

Efter 1917 – med USA's indtræden i krigen – og endnu mere efter krigens afslutning var det klart, at alliancen mistede en væsentlig del af sin interesse for begge parter. Den var ganske enkelt ikke et så velegnet udenrigspolitisk instrument, som den tidligere havde været, fordi parterne nu i langt højere grad måtte vurdere alliancen i forhold til deres interesser over for andre lande.

Forfatteren er naturligvis klar over disse forhold, og han analyserer alliancen i forhold til Folkeforbundet, USA, Kina og dominions. Alligevel må det siges, at hans behandling af alliancens afslutning virker knapt så tilfredsstillende som de foregående afsnit. Dette skyldes utvivlsomt for en del den valgte analysemetode – den detaljerede, kronologisk opstillede undersøgelse af diplomatiske hændelsesforløb – der har en tendens til at tilsløre mere strukturelle ændringer i det internationale system.

Som helhed betragtet er bogen dog en meget grundig og værdifuld undersøgelse, som navnlig for perioden mellem 1911 og 1917 fremlægger et væld af væsentlige iagttagelser om de to landes udenrigspolitik. Sammen med forfatterens tidligere studie vil den for lang tid være standardværket om den engelsk-japanske alliance.

Niels Amstrup

The Russian Revolution. A CBC Legacy book. New York, Macmillan 1967. 248 s. \$ 9.95.

Denne bog må formodes at sigte på et købedygtigt publikum af ikke-faghistorikere. Den indeholder korte essays om den russiske revolutionære tradition, skrevet af kendte angelsachsiske historikere og politologer: Adam Ulam om po-